

137/11/A/2005

WYROK

z dnia 19 grudnia 2005 r.

Sygn. akt U 7/04*

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Adam Jamróz – przewodniczący
Teresa Dębowska-Romanowska – sprawozdawca
Wiesław Johann,

protokolant: Krzysztof Zalecki,

po rozpoznaniu, z udziałem wnioskodawcy, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Prokuratora Generalnego, na rozprawie w dniu 19 grudnia 2005 r., wniosku Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” o zbadanie zgodności:

§ 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 6 lutego 2002 r. w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli szkół artystycznych i placówek kształcenia artystycznego (Dz. U. Nr 14, poz. 135) z art. 2 oraz art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji,

o r z e k a:

§ 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 6 lutego 2002 r. w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli szkół artystycznych i placówek kształcenia artystycznego (Dz. U. Nr 14, poz. 135) jest zgodny z art. 32 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Ponadto p o s t a n a w i a:

na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z 2000 r. Nr 48, poz. 552 i Nr 53, poz. 638 oraz z 2001 r. Nr 98, poz. 1070) umorzyć postępowanie w przedmiocie kontroli zgodności § 12 ust. 1 rozporządzenia powołanego w wyroku z art. 32 ust. 2 Konstytucji ze względu na niedopuszczalność orzekania.

UZASADNIENIE:

I

1. Na podstawie uchwały z 4 października 2004 r., 7 października 2004 r. Komisja Krajowa NSZZ „Solidarność” wystąpiła z wnioskiem o zbadanie zgodności § 12 ust. 1 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 6 lutego 2002 r. w sprawie kwalifikacji wymaganych od nauczycieli szkół artystycznych i placówek kształcenia artystycznego (Dz. U. Nr 14, poz. 135; dalej: rozporządzenie) z art. 2 Konstytucji w aspekcie zasady sprawiedliwości społecznej oraz z art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji.

* Sentencja została ogłoszona dnia 29 grudnia 2005 r. w Dz. U. Nr 260, poz. 2182.

W uzasadnieniu wnioskodawczyni podniosła, że zgodnie z zakwestionowanym przepisem nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie rozporządzenia na podstawie mianowania, którzy spełniali wymagania kwalifikacyjne na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują nabyte kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela. Nauczyciele zatrudnieni na innej podstawie tracą zaś dotychczasowe kwalifikacje i zobowiązani są do ich uzyskania na podstawie nowych przepisów.

Uzasadniając zarzut niezgodności zaskarżonego przepisu ze wskazanymi wzorcami kontroli, w nawiązaniu do rozumienia zasady równości wobec prawa w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, wnioskodawczyni stwierdziła, że kryterium podstawy zatrudnienia (mianowanie lub umowa o pracę) nie może być uznane za relewantne i sprawiedliwe kryterium różnicowania uprawnień nauczycieli.

2. W piśmie z 16 lutego 2005 r. Prokurator Generalny przedstawił stanowisko w sprawie. W jego ocenie zakwestionowany przepis jest zgodny z art. 2 i art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji.

Na wstępie Prokurator Generalny stwierdził, że upoważnienie ustawowe, na podstawie którego został wydany zaskarżony przepis, zawiera w sobie uprawnienie do zróżnicowania sytuacji nauczycieli posiadających niepełne kwalifikacje, jak np. brak wyższego wykształcenia lub nieukończenie zakładu kształcenia nauczycieli. Zaznaczył przy tym, że to upoważnienie ustawowe nie jest kwestionowane przez wnioskodawczynię.

Podkreślił następnie, że zgodnie z ustawą z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357 ze zm.), zatrudnienie nauczyciela na podstawie umowy o pracę następuje w ściśle określonych sytuacjach. Przykładowo, w celu odbycia stażu lub w szczególnych przypadkach uzasadnionych potrzebami szkoły, gdy nauczyciel legitymuje się wymaganym poziomem wykształcenia, lecz nie posiada przygotowania pedagogicznego, pod warunkiem zobowiązania się, że uzupełni je w czasie odbywania stażu.

W ocenie Prokuratora Generalnego istnieje różnica pomiędzy sytuacją prawną nauczycieli kontraktowych i mianowanych. Odwołując się do rozumienia zasady równości wobec prawa w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, podkreślił, że sposób nawiązania stosunku służbowego z nauczycielami ma zasadnicze znaczenie dla ich uprawnień pracowniczych. W jego ocenie wskazuje to na brak relewantności pomiędzy tymi kategoriami nauczycieli.

Zdaniem Prokuratora Generalnego, nawet gdyby podzielić pogląd wnioskodawczyni, że niezależnie od sposobu nawiązania stosunku pracy wszyscy nauczyciele należą do tej samej kategorii podmiotów ze względu na łączącą ich cechę wspólną (wykonywanie zawodu nauczyciela), to i tak zróżnicowanie wynikające z kwestionowanego przepisu nie budzi konstytucyjnych zastrzeżeń w zakresie objętym zarzutami wniosku. Zaskarżony przepis zachowuje bowiem prawa nabyte.

3. Minister Kultury w stanowisku wyrażonym w piśmie z 7 lutego 2005 r. nie podzielił poglądu wnioskodawcy. Podkreślił, że zarzuty wnioskodawcy w stosunku do zaskarżonego przepisu opierają się na zakwestionowaniu wyboru przez normodawcę podstawy zatrudnienia jako kryterium zróżnicowania sytuacji prawnej nauczycieli.

Wybór tego kryterium – zdaniem Ministra Kultury – wynika z całości regulacji zawartych w przepisach Karty Nauczyciela, w której sytuacja prawna nauczycieli zatrudnionych na podstawie umowy o pracę i na podstawie mianowania jest zdecydowanie odmienna. Dotyczy to zarówno warunków wymaganych do zatrudnienia na podstawie mianowania i na podstawie umowy o pracę, jak i możliwości rozwiązania tych dwu rodzajów stosunków zatrudnienia.

W związku z powyższym nie znajduje uzasadnienia opinia wnioskodawcy, że nauczyciele zatrudnieni na podstawie umowy o pracę i na podstawie mianowania są w identycznej sytuacji prawnej.

II

Na rozprawie 19 grudnia 2005 r. uczestnicy postępowania podtrzymali stanowiska zajęte uprzednio na piśmie.

III

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Wnioskodawczyni podniosła, że zakwestionowany przepis jest niezgodny z art. 2 Konstytucji w aspekcie zasady sprawiedliwości społecznej oraz z art. 32 Konstytucji.

Uzasadnienie wniosku wskazuje, że art. 2 Konstytucji w aspekcie zasady sprawiedliwości społecznej został powołany w rozpatrywanej sprawie nie jako samodzielna podstawa kontroli, ale w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji. W ujęciu wnioskodawczyni niezgodność zaskarżonego przepisu z art. 32 ust. 1 Konstytucji jest bowiem konsekwencją niesprawiedliwego pominięcia nauczycieli, którzy nie są zatrudnieni na podstawie mianowania w grupie podmiotów, których kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela zostały zachowane, pomimo zmiany wymogów w tym zakresie przez nowe rozporządzenie.

W odniesieniu do zarzutu niezgodności § 12 ust. 1 rozporządzenia z art. 32 ust. 2 Konstytucji wnioskodawczyni nie powołała osobnych argumentów, które wskazywałyby na niezgodność zaskarżonego przepisu z tym wzorcem kontroli. Argumentów mających wskazywać na jego niezgodności z art. 32 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji nie można zaś zasadnie odnieść do tak ujętego zarzutu.

Postępowanie w przedmiocie kontroli zgodności § 12 ust. 1 rozporządzenia z art. 32 ust. 2 Konstytucji podlega zatem umorzeniu na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 ze zm.) ze względu na niedopuszczalność orzekania. Wniosek niezawierający uzasadnienia przedstawionego zarzutu nie spełnia bowiem wymogów formalnych, od których zależy jego merytoryczne rozpoznanie.

2. Rozporządzenie Ministra Kultury, w którym pomieszczony jest zaskarżony przepis zostało wydane na podstawie delegacji ustawowej, zawartej w art. 9 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2003 r. Nr 118, poz. 1112 ze zm.). Zastąpiło rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 10 stycznia 1983 r. w sprawie określenia szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli szkół artystycznych (Dz. U. Nr 2, poz. 17 ze zm.).

Jak wskazuje art. 9 ust. 2 i 3 ustawy – Karta Nauczyciela, rozporządzenie ma określić szczegółowe kwalifikacje wymagane od nauczycieli szkół artystycznych i placówek kształcenia artystycznego. Wnioskodawczyni nie kwestionuje zgodności zaskarżonego przepisu z przepisem ustawy, na podstawie którego został on wydany.

Zaskarżony § 12 ust. 1 rozporządzenia został sformułowany jako przepis przejściowy. Stanowi, że: „Nauczyciele zatrudnieni w dniu wejścia w życie rozporządzenia na podstawie mianowania, którzy spełniali wymagania kwalifikacyjne na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują nabyte kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela”. Rozporządzenie nie zawiera analogicznej normy w stosunku do nauczycieli

zatrudnionych na innej podstawie. Jak podkreśla wnioskodawczyni, oznacza to, że nauczyciele, którzy spełniali wymogi kwalifikacyjne, a co za tym idzie – mieli prawo zajmowania stanowiska nauczyciela na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, lecz nie byli zatrudnieni na podstawie mianowania, muszą uzupełnić kwalifikacje.

3. Ustosunkowanie się do zarzutu podniesionego przez wnioskodawczynię wymaga ustalenia, czy zaskarżony § 12 ust. 1 rozporządzenia istotnie niesprawiedliwie i sprzecznie z zasadą równości wobec prawa różnicuje sytuację, z jednej strony – nauczycieli zatrudnionych na podstawie mianowania oraz – z drugiej – zatrudnionych na podstawie umowy o pracę.

Zgodnie z zakwestionowanym przepisem, nauczyciele, którzy spełniali wymagania kwalifikacyjne ustalone przez dotąd obowiązujące przepisy, jeżeli w dniu wejścia w życie rozporządzenia byli zatrudnieni na podstawie mianowania, zachowują nabyte kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela.

Przed dniem wejścia w życie rozporządzenia wymogi kwalifikacyjne dotyczące nauczycieli szkół artystycznych określały dwie grupy przepisów: art. 9 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela oraz przepisy rozporządzenia z 10 stycznia 1983 r. w sprawie określenia szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli szkół artystycznych. Od dnia wejścia w życie rozporządzenia kwalifikacje wymagane od takich nauczycieli określa w dalszym ciągu art. 9 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela oraz to nowe rozporządzenie. Zgodnie z delegacją ustawową, na podstawie której zostało wydane rozporządzenie, w którym pomieszczony jest zaskarżony przepis, wymogi kwalifikacyjne dotyczące nauczycieli szkół artystycznych mogą zostać obniżone w stosunku do poziomu wyznaczonego przez ogólny przepis art. 9 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela. Obniżenie wymogów kwalifikacyjnych w rozporządzeniu oznacza zaś, że dany nauczyciel posiada kwalifikacje do bycia nauczycielem, do nawiązania stosunku pracy na podstawie mianowania oraz do kolejnych szczebli awansu zawodowego.

Art. 9 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela, pomimo licznych nowelizacji tej ustawy, od dnia jej uchwalenia w sposób niezmienny określa ogólne wymogi, od spełnienia których zależy możliwość zajmowania stanowiska nauczyciela. Zgodnie z tym przepisem stanowisko nauczyciela, co do zasady, może zajmować osoba, która posiada wyższe wykształcenie z odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym lub ukończyła zakład (według pierwotnego brzmienia ustawy: „szkołę”) kształcenia nauczycieli i podejmuje pracę na stanowisku, do którego są to wystarczające kwalifikacje, przestrzegająca podstawowych zasad moralnych, spełniająca warunki zdrowotne niezbędne do wykonywania zawodu.

Art. 9 ust. 2 ustawy – Karta Nauczyciela, stanowiący podstawę wydania kwestionowanego przepisu, w odniesieniu do nauczycieli szkół artystycznych upoważnia ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, do określenia w drodze rozporządzenia szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli. Z kolei art. 9 ust. 3 tej ustawy zawiera upoważnienie dla ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego do określenia w drodze rozporządzenia szkół artystycznych i placówek kształcenia artystycznego, w których stanowiska nauczyciela mogą zajmować osoby mające ukończoną szkołę artystyczną II stopnia w zakresie kierunku odpowiadającego nauczany przedmiotom, uwzględniając w szczególności rodzaj szkół i placówek kształcenia artystycznego, w których możliwe będzie zatrudnienie nauczycieli mających ukończoną szkołę artystyczną II stopnia.

Porównanie szczegółowych wymogów kwalifikacyjnych dotyczących nauczycieli szkół artystycznych, określonych w poprzednim i obecnie obowiązującym rozporządzeniu wskazuje, co następuje.

Zarówno poprzednio obowiązujące, jak i aktualne rozporządzenie zasadniczo powtarza określony w art. 9 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela wymóg ukończenia studiów wyższych oraz wymóg legitymowania się odpowiednim przygotowaniem pedagogicznym. Zarówno poprzednio obowiązujące, jak i aktualne rozporządzenie dopuszcza tu wyjątki.

W szczególności – tak poprzednio obowiązujące, jak i aktualne rozporządzenie przewiduje, że kwalifikacje do nauczania w szkołach cyrkowych mają także posiadający przygotowanie pedagogiczne absolwenci policealnego studium cyrkowego, według aktualnego rozporządzenia legitymujący się dodatkowo świadectwem dojrzałości.

Poprzednio obowiązujące rozporządzenie przewidywało ponadto, że kwalifikacje do nauczania w szkole muzycznej pierwszego i drugiego stopnia oraz w szkołach baletowych mają także osoby, które złożyły egzamin kwalifikacyjny równoważny ze studiami wyższymi zawodowymi. Zgodnie z § 14 dawnego rozporządzenia, złożenie egzaminu równoważnego studiom zawodowym było uznawane za spełnienie przesłanki legitymowania się przygotowaniem pedagogicznym. Na podstawie § 15 tego rozporządzenia, w szczególnie uzasadnionych wypadkach Minister Kultury i Sztuki mógł ponadto zwolnić od wymagań kwalifikacyjnych określonych w rozporządzeniu osobę, która od wielu lat pracowała w szkole artystycznej i osiągała bardzo dobre wyniki w pracy dydaktyczno-wychowawczej lub miała znaczący dorobek artystyczny.

Nowe rozporządzenie surowiej zatem określa szczegółowe wymogi kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w szkole artystycznej, aniżeli uchylone przez nie rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z 10 stycznia 1983 r.

4. Formułując zarzut niekonstytucyjności zaskarżonego przepisu, wnioskodawczyni stwierdziła, że kryterium podstawy zatrudnienia (mianowanie lub umowa o pracę) nie może być uznane za relewantne i sprawiedliwe kryterium różnicowania uprawnień nauczycieli.

Oceniając zasadność tego zarzutu, należy na wstępie podkreślić, że ustawa – Karta Nauczyciela w brzmieniu nadanym jej ustawą z dnia 18 lutego 2000 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 19, poz. 239) posługuje się pojęciem „mianowanie” w dwojakim znaczeniu. Art. 9a i art. 10 tej ustawy rozróżniają bowiem mianowanie jako szczebel awansu zawodowego nauczycieli (stopień nauczyciela mianowanego) oraz jako sposób nawiązania stosunku pracy, przy czym – zgodnie z art. 7 ust. 1 tej ustawy nowelizującej – nauczyciele, którzy w dniu wejścia w życie tej ustawy byli zatrudnieni na podstawie mianowania, wraz z jej wejściem w życie uzyskali z mocy prawa stopień nauczyciela mianowanego.

Kryterium, którym posługuje się zakwestionowany przepis, odnosi się do pojęcia mianowania jako sposobu nawiązania stosunku pracy. Przepis ten stanowi o „nauczycielach zatrudnionych (...) na podstawie mianowania”.

Według utrwalonego już orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego konstytucyjna zasada równości wobec prawa nakazuje identyczne traktowanie wszystkich adresatów określonej normy prawnej, znajdujących się w takiej samej lub w podobnej sytuacji prawnie relewantnej (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z: 24 lutego 1999 r., sygn. SK 4/98, OTK ZU nr 2/1999, poz. 24; 17 stycznia 2001 r., sygn. K 5/00, OTK ZU nr 1/2001, poz. 2; 17 maja 2004 r., sygn. SK 32/03, OTK ZU nr 5/A/2004, poz. 44). Z zasady równości wobec prawa wynika zatem nakaz równego, czyli jednakowego, traktowania

wszystkich adresatów normy prawnej, co oznacza zarówno zakaz dyskryminowania, jak i zakaz faworyzowania takich osób.

Ustalenie, czy zasada równości wobec prawa została w konkretnym przypadku naruszona, wymaga określenia kręgu adresatów, do których odnosi się dana norma prawna, oraz wskazania elementów określających ich sytuację prawną, które są prawnie istotne. Zasada równości wobec prawa wymaga jednocześnie zasadności kryterium, na podstawie którego dokonano zróżnicowania sytuacji określonych podmiotów (por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 24 lutego 1999 r., sygn. SK 4/98, z 17 stycznia 2001 r., sygn. K 5/00, z 23 listopada 2004 r., sygn. P 15/03, OTK ZU nr 10/A/2004, poz. 108).

5. Ocena zarzutu niezgodności zaskarżonego przepisu z tak rozumianą zasadą równości wobec prawa wymaga w pierwszej kolejności ustalenia, czy § 12 ust. 1 rozporządzenia rzeczywiście różnicuje sytuację nauczycieli mianowanych i nauczycieli zatrudnionych na podstawie umowy o pracę.

Jak już wskazano, ustawa – Karta Nauczyciela wprowadza rozróżnienie pomiędzy sposobem nawiązania stosunku pracy (umowa o pracę, mianowanie) oraz statusem zawodowym i stopniami awansu zawodowego nauczycieli (nauczyciel stażysta, nauczyciel kontraktowy, nauczyciel mianowany, nauczyciel dyplomowany). Osiągnięcie kolejnego stopnia awansu zawodowego uzależnione jest przede wszystkim od poziomu kwalifikacji nauczyciela oraz długości stażu w zawodzie, a ponadto od dorobku zawodowego nauczyciela. Awans zawodowy nauczyciela stażysty ustawa uzależnia dodatkowo od uzyskania akceptacji komisji kwalifikacyjnej po przeprowadzonej rozmowie, awans nauczyciela kontraktowego – od zdania egzaminu przed komisją egzaminacyjną, a nauczyciela mianowanego – od uzyskania akceptacji komisji kwalifikacyjnej po dokonaniu analizy dorobku zawodowego nauczyciela i przeprowadzonej rozmowie. Osiągnięty stopień awansu zawodowego nauczyciela stanowi osobisty dorobek nauczyciela, na co Trybunał Konstytucyjny zwrócił już uwagę w wyroku z 23 listopada 2004 r. (sygn. P 15/03).

Sposób nawiązania z nauczycielem stosunku pracy nie jest w pełni skorelowany ze stopniem awansu zawodowego nauczyciela.

W zaskarżonym przepisie mowa jest o nauczycielach zatrudnionych w dniu wejścia w życie rozporządzenia na podstawie mianowania, którzy „spełniali wymagania kwalifikacyjne na podstawie dotychczasowych przepisów”. Chodzi tu o przepisy wyznaczające wymogi kwalifikacyjne, obowiązujące przed dniem wejścia w życie nowego rozporządzenia. Jak już wskazano powyżej, wymogi te w stosunku do nauczycieli szkół artystycznych wyznaczały dwie grupy przepisów: ustawa – Karta Nauczyciela w brzmieniu obowiązującym w tym dniu oraz poprzednio obowiązujące rozporządzenie. Kwestię sposobu nawiązania z nauczycielem stosunku pracy reguluje z kolei art. 10 ustawy – Karta Nauczyciela.

W dniu wejścia w życie kwestionowanego rozporządzenia przepis ten obowiązywał w brzmieniu nadanym mu przez art. 3 ustawy z dnia 23 sierpnia 2001 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty, ustawy – Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego, ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz. Nr 111, poz. 1194 ze zm.). Późniejsze nowelizacje tego artykułu nie zmieniły zasady, w myśl której stosunek pracy z nauczycielem może zostać nawiązany na dwa sposoby: na podstawie umowy o pracę lub na podstawie mianowania. Ustawodawca nie pozostawił pracodawcy możliwości wyboru podstawy zatrudnienia. Sposób nawiązania stosunku pracy zależy, co do zasady, od stopnia awansu zawodowego nauczyciela.

Na podstawie umowy o pracę nawiązuje się stosunek pracy z nauczycielem stażystą oraz z nauczycielem kontraktowym (art. 10 ust. 1-4 ustawy – Karta Nauczyciela). Jak zaś wynika z art. 10 ust. 5 tej ustawy, co do zasady, z nauczycielem mianowanym i z

nauczycielem dyplomowanym nawiązuje się stosunek pracy na podstawie mianowania, przy czym stosunek pracy nawiązany z nauczycielem na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony przekształca się w stosunek pracy na podstawie mianowania wówczas, gdy nauczyciel uzyskał stopień nauczyciela mianowanego, a w przypadku nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego – jeżeli w czasie trwania umowy o pracę zostały spełnione warunki, o których mowa w ust. 5, określającym dalsze przesłanki, od spełnienia których zależy nawiązanie z nauczycielem stosunku pracy na podstawie mianowania.

Od zasady, zgodnie z którą nauczyciel, który osiągnął stopień nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego, jest zatrudniony na podstawie mianowania, istnieją dwa wyjątki, określone w ustępach 6 i 7 tego artykułu. Stosunek pracy z nauczycielem mianowanym lub z nauczycielem dyplomowanym nawiązuje się nie na podstawie mianowania, lecz na podstawie umowy o pracę wówczas, gdy nie ma warunków do zatrudnienia nauczyciela w szkole w pełnym wymiarze zajęć na czas nieokreślony, oraz w przypadku zaistnienia potrzeby wynikającej z organizacji nauczania lub zastępstwa nieobecnego nauczyciela. W odniesieniu do tej grupy nauczycieli, art. 10 ust. 5a ustawy – Karta Nauczyciela, odwołując się do brzmienia ust. 5 tego artykułu, stanowi przy tym, że zaistnienie w czasie trwania umowy o pracę warunków do zatrudnienia takiego nauczyciela na podstawie mianowania powoduje automatyczne przekształcenie się jego stosunku pracy w stosunek pracy na podstawie mianowania.

6. Merytoryczne ustosunkowanie się do zarzutu podniesionego przez wnioskodawczynię wymaga ustalenia znaczenia zaskarżonego przepisu z jednej jeszcze perspektywy.

Kwestionowany przepis stanowi, że: „Nauczyciele (...), którzy spełniali wymagania kwalifikacyjne na podstawie dotychczasowych przepisów, zachowują nabyte kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela”. Według ustawy – Karta Nauczyciela wymogi kwalifikacyjne dotyczące nauczycieli aktualizują się w dwóch momentach: stanowią przesłankę dostępu do zawodu nauczyciela oraz przesłankę osiągnięcia kolejnego stopnia awansu zawodowego.

W zaskarżonym przepisie mowa jest o kwalifikacjach do zajmowania stanowiska nauczyciela. Rozważenia wymaga zatem kwestia, czy przepis ten zachowuje kwalifikacje do wykonywania zawodu, czy też także do kolejnego stopnia awansu zawodowego (konkretnie do osiągnięcia stopnia nauczyciela dyplomowanego przez nauczycieli mających stopień nauczyciela mianowanego).

Art. 9b ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela stanowi, że warunkiem nadania nauczycielowi kolejnego stopnia awansu zawodowego jest m.in. spełnienie wymagań kwalifikacyjnych, o których mowa w art. 9 ust. 1 pkt 1 oraz – co istotne z perspektywy rozpatrywanej kwestii – w ust. 2 i 3, stanowiących podstawę do wydania przedmiotowego rozporządzenia. Jak już była o tym mowa, spełnienie wymogów kwalifikacyjnych, ustalonych w rozporządzeniu na niższym poziomie, aniżeli to wynika z art. 9 ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela, stanowi podstawę do skutecznego ubiegania się o kolejny stopień awansu zawodowego.

Przepisy te nie dają natomiast jednoznacznej odpowiedzi na pytanie, czy zachowanie wymogów kwalifikacyjnych do „zajmowania stanowiska nauczyciela” w zaskarżonym § 12 ust. 1 rozporządzenia zachowuje kwalifikacje do wykonywania zawodu, czy też do osiągnięcia kolejnego stopnia awansu zawodowego. Choć literalna wykładnia tego przepisu nie daje dostatecznej pewności w tym względzie, to jednak niewątpliwie nawet przy szerszym rozumieniu tego pojęcia stwierdzić należy, że zaskarżony przepis nie zawiera nowości normatywnych w stosunku do obowiązującej w dniu jego wejścia w życie ustawy – Karta Nauczyciela. Nie dotyczy on tej grupy nauczycieli, którzy nawiązali

stosunek pracy na podstawie umowy. Nawet bowiem jeśli spełniali oni w dniu wejścia w życie nowego rozporządzenia wymagania kwalifikacyjne wynikające z dawnego rozporządzenia, to nie byli w tym dniu zatrudnieni na podstawie mianowania.

7. W świetle tak ustalonego znaczenia zaskarżonego przepisu należy zważyć, co następuje.

Obowiązujące przepisy odmiennie regulują przesłanki rozwiązania stosunku pracy z nauczycielami zatrudnionymi na podstawie mianowania oraz z nauczycielami zatrudnionymi na podstawie umowy o pracę.

Zgodnie z art. 91c ustawy – Karta Nauczyciela, w zakresie spraw wynikających ze stosunku pracy, które nie zostały uregulowane przepisami tej ustawy, mają zastosowanie przepisy kodeksu pracy.

Przesłanki rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem mianowanym określa samodzielnie i kompleksowo art. 23 ustawy – Karta Nauczyciela. Przepis ten nie wymienia utraty kwalifikacji przez nauczyciela. W ustawie brak jest szczególnych przepisów ochronnych, które regulowałyby kwestię rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie umowy o pracę – jeśli utrata wymagań kwalifikacyjnych nastąpiła na skutek wejścia nowych, surowszych przepisów określających wymagania kwalifikacyjne. Do tej grupy nauczycieli znajdują zatem zastosowanie przepisy kodeksu pracy.

Na poziomie ustawowym kwestia rozwiązania stosunku pracy z nauczycielem zatrudnionym na podstawie mianowania oraz z nauczycielem zatrudnionym na podstawie umowy o pracę – ze względu na brak kwalifikacji wymaganych przez obowiązujące przepisy – przedstawia się zatem różnie.

W świetle przepisów ustawy – Karta Nauczyciela podniesienie poziomu wymagań kwalifikacyjnych przez nowe przepisy rozporządzenia nie stanowi przesłanki do rozwiązania stosunku pracy z nauczycielami zatrudnionymi na podstawie mianowania. Zaskarżony przepis pozornie zatem tylko jest przepisem przejściowym. Nadto porównanie dyspozycji normy z niego wynikającej z odpowiednimi unormowaniami, wynikającymi z ustawy – Karta Nauczyciela oraz z kodeksu pracy, wskazuje, że nie wynika z niego żadna nowość normatywna ani dla nauczycieli zatrudnionych na podstawie mianowania, ani tym bardziej dla nauczycieli zatrudnionych na podstawie umowy o pracę. Badany przepis rozporządzenia ma jednak określony krąg adresatów – są nimi nauczyciele zatrudnieni na podstawie mianowania. Dla nich jednak zaskarżone przepisy nie wprowadzają w istocie nowych przywilejów, jeśli chodzi o ochronę trwałości stosunku pracy. Natomiast brak uregulowań ochronnych dla nauczycieli zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w zaskarżonym przepisie nie ma znamion tzw. pominięcia normatywnego. Przepis ten odnosi się wyłącznie do nauczycieli już zatrudnionych na podstawie umowy mianowania i w stosunku do nich nie zmienia, tzn. nie zwiększa ani nie zmniejsza, ochrony trwałości ich stosunku pracy, wynikającej z ustawy. Jest zatem oczywiste, iż nie jest on, ani też w jakiegokolwiek mierze nie mógł być, poświęcony uregulowaniom sytuacji prawnej nauczycieli zatrudnionych na podstawie umowy o pracę. Przepisy ochronne dla tej kategorii nauczycieli, uzupełniające kodeksowe przesłanki rozwiązania stosunku pracy, winny mieć rangę ustawową i nawiązywać do statusu tej grupy nauczycieli. Nie mogło to być przeto materia zaskarżonego przepisu rozporządzenia. Pominięcia tej kwestii na poziomie ustawowym wnioskodawczyni zaś nie kwestionuje.

Nie zostało zatem obalone domniemanie zgodności z art. 32 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji zaskarżonego przepisu rozporządzenia, który odnosi się wyłącznie do nauczycieli mianowanych.

W świetle powyższego Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że zakwestionowany

przez wnioskodawczynię § 12 ust. 1 rozporządzenia jest zgodny z art. 32 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji.

Ze wszystkich powyższych względów Trybunał Konstytucyjny orzekł jak w sentencji.